

CCR IL BAGA LA DISCRIMINARE PE IOHANNIS – Interzicerea gratierii si amnistiei pentru faptele de coruptie incalca demnitatea umana: “Desconsiderarea existentei umane a individului, umilirea, stigmatizarea, persecutarea, ostracizarea, punerea in afara legii sau aplicarea unui tratament disprețuitor... Tratamentul diferentiat aplicat nu are o justificare obiectiva si rezonabila, astfel incat acesta se constituie intr-o discriminare a unei categorii de cetateni” (Decizia)

Scris de George TARATA

Presedintele Klaus Iohannis (foto) este bagat din nou la discriminare. De data aceasta de catre Curtea Constitutionala a Romaniei, dupa ce la fel s-a intamplat la Consiliul National pentru Combaterea Discriminarii, ca urmare a sesizarii Lumea Justitiei ca urmare a folosirii de catre Iohannis a termenului de “penali”.

CCR a facut publica decizia prin care a distrus referendumul lui Klaus Iohannis privind interzicerea amnistiei si gratierii pentru faptele de coruptie, stabilind ca o asemenea masura incalca drepturile omului. Astfel, in **Decizia 464 din 18 iulie 2019**, CCR a stabilit ca propunerile lui Iohannis de interzicere a amnistiei si gratierii faptelor de coruptie reprezinta un tratament discriminatoriu aplicat persoanelor condamnate pentru asemenea infractiuni si vine in contradictie cu principiul egalitatii. Dar nu doar atat. CCR atrage atentia ca o asemenea masura propusa de presedintele Klaus Iohannis desconsidera existenta umana a individului, plansand persoanele care au savarsit fapte de coruptie intr-o situatie de inferioritate, ceea ce nu reprezinta decat o limitare si o afectare adusa demnitatii umane. Practic, interzicerea amnistiei si gratierii faptelor de coruptie ar avea ca efect umilirea, stigmatizarea, persecutarea, ostracizarea, punerea in afara legii sau aplicarea unui tratament disprețuitor fata de o categorie de oameni.

Presedintele Klaus Iohannis (foto) este bagat din nou la discriminare. De data aceasta de catre Curtea Constitutionala a Romaniei, dupa ce la fel s-a intamplat la Consiliul National pentru Combaterea Discriminarii, ca urmare a sesizarii Lumea Justitiei ca urmare a folosirii de catre Iohannis a termenului de “penali”.

CCR a facut publica decizia prin care a distrus referendumul lui Klaus Iohannis privind interzicerea amnistiei si gratierii pentru faptele de coruptie, stabilind ca o asemenea masura incalca drepturile omului. Astfel, in **Decizia 464 din 18 iulie 2019**, CCR a stabilit ca propunerile lui Iohannis de interzicere a amnistiei si gratierii faptelor de coruptie reprezinta un tratament discriminatoriu aplicat persoanelor condamnate pentru asemenea infractiuni si vine in contradictie cu principiul egalitatii. Dar nu doar atat. CCR atrage atentia ca o asemenea masura propusa de presedintele Klaus Iohannis desconsidera existenta umana a individului, plansand persoanele care au savarsit fapte de coruptie intr-o situatie de inferioritate, ceea ce nu reprezinta decat o limitare si o afectare adusa demnitatii umane. Practic, interzicerea amnistiei si gratierii faptelor de coruptie ar avea ca efect umilirea, stigmatizarea, persecutarea, ostracizarea, punerea in afara legii sau aplicarea unui tratament disprezuitor fata de o categorie de oameni.

Iata fragmente din decizia CCR:

“30. Modificarea in discutie vizeaza limitarea atributiei Parlamentului si Presedintelui Romaniei de a acorda amnistia, gratierea colectiva sau gratierea individuala, dupa caz, pentru afirmarea unui interes general, respectiv acela de a se da efecte depline prerogativei Statului de a pedepsi [jus puniendi], prin eliminarea, in mod corespunzator, a dreptului sau de a acorda uitarea/ clementa, ceea ce duce la executarea efectiva a pedepselor dispuse sau la considerarea ca executata a pedepsei numai pe considerente care tin de conduita condamnatului in privinta infractiunilor de coruptie ca urmare a hotararilor judecatoresti pronuntate. Revine Curtii Constitutionale sarcina de a stabili in ce masura consacrarile constitutionale a unei interdictii de a acorda amnistie/ gratiere pentru 'faptele de coruptie' pune in discutie drepturi sau libertati fundamentale.

31. Curtea retine ca Titlul al II-lea al Constitutiei este intitulat Drepturile, libertatile si indatoririle fundamentale si cuprinde patru capitole, respectiv Dispozitii comune, Drepturile si libertatile fundamentale, indatoririle fundamentale si Avocatul Poporului. Capitolul I – Dispozitii comune reglementeaza principiile care constituie premisa realizarii drepturilor si libertatilor fundamentale, sens in care principiul egalitatii joaca un rol primordial. Raportat la principiul egalitatii, precum si la intregul catalog de drepturi si libertati fundamentale, Curtea constata ca acestea se intemeiaza pe una dintre valorile supreme ale poporului roman, respectiv demnitatea umana [a se vedea si Decizia nr.1109 din 8 septembrie 2009, publicata in Monitorul Oficial al Romaniei, Partea I, nr.678 din 9 octombrie 2009]. Prin urmare, chiar daca interdictia generala de acordare a amnistiei sau gratierii in privinta 'faptelor de coruptie' vizeaza o latura a puterii publice, Curtea constata ca efectele interdictiei preconizate se repercuteaza asupra principiului egalitatii, garantie a drepturilor si libertatilor fundamentale, si, implicit, asupra demnitatii umane, sursa drepturilor si libertatilor fundamentale, precum si a garantiilor asociate acestora.

32. Locul pe care principiul egalitatii il ocupa in ansamblul dispozitiilor constitutionale ii confera o importanta particulara. Totodata, principiul egalitatii caracterizeaza drepturile si libertatile fundamentale, fiind, in acelasi timp, o garantie a fiecarui drept fundamental in parte, astfel cum rezulta chiar din Decizia nr.80 din 16 februarie 2014, par.136. Egalitatea este intr-o stransa corelare cu ansamblul drepturilor si libertatilor fundamentale, astfel incat analiza suprimarii drepturilor si libertatilor fundamentale trebuie sa aiba drept premisa principiul egalitatii, principiu care se afla la baza drepturilor si libertatilor fundamentale.

*33. Principiul egalitatii, in componenta sa de nediscriminare, are un continut autonom, o existenta de sine statatoare in sensul ca impune obligatii corespunzatoare in sarcina statului pentru a asigura egalitatea juridica dintre subiectii de drept. Tratamentul discriminatoriu consta in excluderea directa sau indirecta a unor categorii de persoane de la drepturile, libertatile, vocatiile, speranta legitima de care se bucura toti ceilalti aflati in situatii similare. Prin urmare, egalitatea nu este o chestiune cantitativa in sensul ca se poate aprecia si raporta doar la un set de drepturi si libertati fundamentale prevazute in Constitutie, ci are si un aspect calitativ, astfel incat poate fi valorizat, in componenta sa privind nediscriminarea, ca fiind un principiu de drept ce promoveaza egalitatea juridica. **Prin urmare, intrucat principiul egalitatii tine de esenta si functia demnitatii umane, rezulta ca egalitatea este un element caracterizant si intrinsec al demnitatii umane. In acest sens, Curtea retine ca insusi art.1 teza intai***

din Declaratia Universala a Drepturilor Omului, adoptata sub auspiciile Organizatiei Natiunilor Unite, prevede ca 'Toate fiintele umane se nasc libere si egale in demnitate si in drepturi', ceea ce evidentiaza componenta de egalitate a demnitatii umane. Rezulta, asadar, ca exista o legatura organica intre valorile supreme ale statului ce vizeaza conditia umana a individului inscrite in art.1 alin.(3) din Constitutie, principiile inerente drepturilor si libertatilor fundamentale, precum si drepturile si libertatile fundamentale expres prevazute de Constitutie, toate acestea constituind standard de referinta in analiza limitelor revizuirii Constitutiei din prisma art.152 alin.(2) din Constitutie.

34. Astfel, analiza Curtii trebuie realizata in doua trepte atunci cand evalueaza suprimarea drepturilor si libertatilor fundamentale sau a garantiilor acestora in sensul art.152 alin.(2) din Constitutie, si anume (1) analiza initiativei de revizuire in raport cu principiile generale care orienteaza intregul catalog al drepturilor si libertatilor fundamentale, principii care se constituie in garantii directe ale acestora, respectiv (2) analiza initiativei de revizuire in raport cu un drept sau libertate fundamentala aplicabila. Incalcarea principiilor generale antereferite are caracter dirimant si nu mai poate face trecerea la cea de-a doua treapta de analiza, nefiind necesar a fi identificat dreptul sau libertatea fundamentala suprimata pentru ca incalcarea principiului egalitatii afecteaza insusi individul, acesta fiind evaluat si plasat, in baza unor criterii arbitrare, intr-o pozitie de inferioritate.

35. In cauza de fata, ca efect al interdictiei generale stabilite prin textul constitutional preconizat, este evident ca doua categorii de cetateni sunt tratate in mod diferit. Prima categorie, cea care cuprinde persoane condamnate pentru infractiuni de coruptie, nu poate beneficia de amnistie, gratiere colectiva sau gratiere individuala, pe cand cea de-a doua categorie, cea care cuprinde persoane condamnate pentru orice alte infractiuni decat cele de coruptie, poate beneficia de amnistie, gratiere colectiva sau gratiere individuala. O asemenea diferenta de tratament nu are o justificare obiectiva si rezonabila, intrucat ratiunea amnistiei/ gratierii nu are in vedere, in mod principal, infractiunea savarsita, ci aspecte extrapenale, chiar extrajuridice, de umanitate, de oportunitate, de perceptie publica sau alte circumstante care justifica exercitarea acestei prerogative a statului. Asadar, prin natura lor, masurile antereferite, de principiu, nu tin seama de natura infractiunilor comise, tocmai pentru a se putea constitui in masuri apte sa evite afectarea sau sa redea libertatea individuala, dupa caz.

36. A impune criterii circumstantiale intr-o maniera care sa anihileze insasi ratiunea celor doua institutii de drept penal este contrara principiului egalitatii. Incalcarea principiului egalitatii cetatenilor duce la ostracizarea unei categorii de cetateni, intrucat neaga prerogativa statului de a uita sau ierta fapta comisa, astfel ca libertatea individuala a cetatenilor este apreciata in mod diferit in functie de infractiunea comisa. Acesti cetateni ar deveni discriminati chiar prin declaratia expresa a legii fundamentale, aspect de neacceptat prin prisma principiului egalitatii. De aceea, din perspectiva principiului egalitatii nu exista nicio justificare obiectiva si rationala pentru care masurile de amnistie/ gratiere ale statului sa vizeze numai o parte dintre cetatenii sai, in functie de natura infractiunilor savarsite. Din contra, acestea trebuie sa aiba aplicabilitate generala si abstracta, revenind autoritatilor competente decizia de a le acorda sau de a le refuza. Curtea constata, astfel, incalcarea principiului egalitatii, in componenta sa privind nediscriminarea, ceea ce se constituie, prin prisma art.152 alin.(2) din Constitutie, intr-o suprimare a unei garantii constitutionale asociate drepturilor si libertatilor fundamentale.

37. In sensul celor de mai sus, Curtea retine ca apartin statului atat prerogativa de a pedepsi persoanele care au savarsit infractiuni in sensul tragerii la raspundere penala a acestora, respectiv de a urmari, judeca si aplica pedeapsa corespunzatoare si de a lua masurile necesare executarii pedepsei astfel dispuse, cat si prerogativa de a inlatura raspunderea penala sau executarea pedepsei. Acestea sunt intr-o stransa corelatie in sensul ca fiecare dintre prerogativele antereferite se exercita in plinitudinea lor. **Orice exceptie de la exercitarea acestor prerogative ale statului creeaza, de principiu, o lipsa de egalitate intre cetateni, ce poate duce la consacrarea unui tratament juridic diferentiat contrar art.16 din Constitutie, fie sub forma privilegiului, fie sub forma discriminarii. In cauza de fata, Curtea constata ca tratamentul diferentiat aplicat nu are o justificare obiectiva si rezonabila, astfel incat acesta se constituie intr-o discriminare a unei categorii de cetateni, prin excluderea sa de la vocatia abstracta de a beneficia de o masura de clementa a carei acordare tine de autoritatile statului.**

38. Curtea retine ca o atare revizuire constitutională vine in conflict cu conceptia de ansamblu a legiuitorului constituant originar in privinta posibilitatii si modului de acordare a amnistiei/ gratierii. Astfel, acesta a limitat initiativa legislativa a cetatenilor cu privire la amnistie/ gratiere, lasand doar posibilitatea

deputatilor/ senatorilor/ Guvernului de a initia in acest sens o propunere legislativa/ un proiect de lege [art.74 alin.(2) din Constitutie]. Aceasta initiativa a fost reglementata numai in competenta reprezentantilor alesi ai poporului, membri ai Parlamentului, si a autoritatilor statului, Guvernul, tocmai pentru a nu permite o apreciere emotionala/ subiectiva din partea cetatenilor si de a elimina posibilitatea initierii unei astfel de propuneri legislative chiar de catre subiectele vizate prin acestea. Prin urmare, atat initierea, cat si adoptarea sa tin de apanajul statului. Totodata, legiuitorul constituant originar, din moment ce a recunoscut o asemenea atributie in sarcina statului, a recunoscut-o in plenitudinea sa, ceea ce inseamna ca amnistia/ gratierea au fost reglementate ca masuri ce privesc totalitatea infractiunilor. **Astfel, o asemenea interdictie, limitand in final prerogativa statului de a acorda amnistia/ gratierea, aduce o grava atingere principiului egalitatii cetatenilor, cu consecinta crearii, in mod artificial, a unor situatii juridice diferite, ce aduc in prim plan stigmatizarea sociala a unei categorii de cetateni. Luandu-se prerogativa statului de a asigura o situatie de egalitate juridica intre cetateni – chiar condamnati -, se ajunge la aplicarea unui tratament juridic de nivel constitutional diferit unor cetateni aflati in aceeasi situatie juridica. Faptul ca cetatenii au comis infractiuni de drept comun diferite reprezinta numai un element circumstantial carora nu li se pot asocia consecinte juridice in planul amnistiei/ gratierii. Acesta nu este un criteriu obiectiv si rational care sa justifice un tratament diferentiat, din contra, indica faptul ca trebuie sa se aplice acelasi tratament juridic. Prin urmare, reconfigurarea arhitecturii constitutionale in privinta amnistiei/ gratierii nu tine, asadar, numai de regimul institutiilor statului din moment ce produce efecte directe asupra principiului egalitatii, premisa a asigurarii drepturilor si libertatilor fundamentale.**

39. Curtea constata ca o asemenea interdictie constitutională prestabilita ad aeternam reprezinta o apreciere juridica in privinta unei anumite categorii de infractiuni, respectiv cele de coruptie, categorie care, in sine, cuprinde, din punct de vedere normativ sau al perceptiei publice, elemente variabile. Spre exemplu, din perspectiva normativa, se retine faptul ca Codul penal din 1969 nu cuprindea categoria de infractiuni de coruptie, ci, ulterior, Legea nr.78/2000 pentru prevenirea, descoperirea si sanctionarea faptelor de coruptie, publicata in Monitorul Oficial al Romaniei, Partea I, nr.219 din 18 mai 2000, a stabilit ca infractiuni de coruptie cele prevazute la art.254-257 din Codul penal si art.61 si art.82 din lege [art.5 alin.(1)], infractiunile asimilate celor de coruptie sunt cele de la art.10-13 din lege [art.5 alin.(2)] si cele in legatura directa cu infractiunile de coruptie sau cu cele asimilate acestora sunt cele prevazute la art.17 din lege [art.5 alin.(3)]. In prezent, Codul penal cuprinde aceasta categorie [definita ca atare] cu patru infractiuni individualizate, in timp ce Legea nr.78/2000 stabileste ca infractiuni de coruptie cele prevazute la art.289- 292 din Codul penal [art.5 alin.(1)] si infractiunile asimilate celor de coruptie sunt cele de la art.10-13 din lege [art.5 alin.(2)] si nu mai cuprinde infractiunile in legatura directa cu infractiunile de coruptie sau cu cele asimilate acestora.

40. Din perspectiva perceptiei publice, este de observat ca gravitatea pericolului social al diverselor categorii de infractiuni in decursul timpului suporta aprecieri fluctuante, ceea ce inseamna ca insasi perceptia publica a gravitatii infractiunii savarsite are o dinamica proprie. In consecinta, excluderea de plano a faptelor/ infractiunilor de coruptie de la posibilitatea amnistierii ori gratierii la nivelul reglementarilor constitutionale, lipsind astfel autoritatile competente de a aprecia gravitatea, pericolul si impactul social al acestora de la caz la caz, poate crea situatii de vadita discriminare si de subrezire a autoritatii statului tocmai in exercitarea anumitor prerogative publice in favoarea cetatenilor.

41. Este adevarat ca intr-un moment al evolutiei societatii se poate aprecia – chiar pe calea referendumului consultativ, precum cel din 26 mai 2019 – ca nu trebuie acordate amnistii/ gratieri in privinta tuturor sau anumitor 'fapte' penale, inasa o atare apreciere are in vedere necesitatea abtinerii autoritatilor competente de a-si exercita puterea discreționara de care se bucura in aceste domenii, si nicidecum limitarea puterii lor discreționare conferita chiar de Constitutie. Prin urmare, analiza de oportunitate si raspunderea politica revine autoritatilor investite de Constitutie cu atributia de a acorda amnistia/ gratierea, printr-o analiza de la caz la caz, de la consideratii de natura pacii sociale/ politicii penale pana la cele umanitare.

42. **Astfel, sfera de aplicare a amnistiei/ gratierii nu poate fi limitata printr-o norma constitutională cu caracter general, intrucat o asemenea limitare contravine in sine art.152 alin.(2) coroborat cu art.16 din Constitutie;** obiter dictum, nicio norma cu caracter general de nivelul legii nu ar putea limita sfera de aplicare a amnistiei/ gratierii pentru ca ar fi contrara art.16 din Constitutie. **Prin urmare, Curtea constata ca stabilirea cu caracter de principiu a unei limitari cu privire la sfera de aplicare a celor doua institutii de drept penal in sensul interzicerii amnistiei/ gratierii 'faptelor' de coruptie nu poate fi realizata nici prin Constitutie si nici printr-o norma juridica infraconstitutională, o atare reglementare, indiferent de nivelul sau normativ, fiind in**

sine contrara principiului egalitatii. Astfel, problema de drept constitutional identificata prin prisma principiului egalitatii nu este aceea a nivelului normativ de reglementare, ci al imposibilitatii reglementarii unei astfel de solutii normative, care denatureaza regimul juridic al amnistiei/ gratierii si limiteaza puterea discreționara a Parlamentului sau Presedintelui Romaniei, dupa caz. Rezulta ca nu poate fi impusa o interdictie generala si valabila ad aeternam de acordare a masurilor de amnistie si gratiere colectiva ori gratiere individuale in privinta anumitor categorii de infractiuni, intrucat aprecierea oportunitatii acordarii acestora revine, in exclusivitate, Parlamentului, respectiv Presedintelui Romaniei. De aceea, avand in vedere puterea discreționara de care se bucura, Parlamentul sau Presedintele Romaniei, dupa caz, pot acorda, prin lege sau decret, amnistia sau gratierea colectiva/ individuala numai pentru un anumit quantum al pedepsei sau pentru anumite infractiuni, fara a se pune problema, in acest caz, a incalcarii art.16 din Constitutie. Astfel, stabilirea in concreto a quantumului pedepsei si/ sau a infractiunilor pentru care se acorda amnistia sau gratierea revine Parlamentului si Presedintelui Romaniei, dupa caz, cu ocazia adoptarii legii propriu-zise de acordare a amnistiei/ gratierii colective sau a emiterii decretului de gratiere individuala.

43. Avand in vedere cele expuse, Curtea constata ca propunerea legislativa nu respecta justul echilibru intre doua interese generale, si anume cel de a se executa/ a se considera executata o hotarare judecatoreasca de condamnare numai pe considerente care tin de conduita condamnatului, expresie a efectivitatii justitiei penale, si cel al respectarii principiului egalitatii, afectandu-se, astfel, echilibrul sensibil existent intre interesele statului si cele ale societatii.

44. In ceea ce priveste demnitatea umana ca limita a revizuirii Constitutiei, Curtea retine ca art.1 alin.(3) din Constitutie stabileste ca 'Romania este stat de drept, democratic si social, in care demnitatea omului, drepturile si libertatile cetatenilor, libera dezvoltare a personalitatii umane, dreptatea si pluralismul politic reprezinta valori supreme, in spiritul traditiilor democratice ale poporului roman si idealurilor Revolutiei din decembrie 1989, si sunt garantate', ceea ce a dus la calificarea acestui text constitutional ca fiind o reglementare de principiu care constituie cadrul pe care se grefeaza toate celelalte norme ale Constitutiei [Decizia nr.350 din 7 mai 2015, publicata in Monitorul Oficial al Romaniei, Partea I, nr.504 din 8 iulie 2015, par.18]. Din formularea textului constitutional rezulta ca acesta opereaza cu trei notiuni/ sintagme distincte, dar interdependente si anume: 'dignitatea omului', 'drepturile si libertatile cetatenilor' si 'libera dezvoltare a personalitatii umane'. 45. Astfel cum s-a aratat, Titlul II al Constitutiei nominalizeaza in mod expres drepturile si libertatile fundamentale, acestea fiind o expresie a demnitatii umane. De asemenea, Curtea constata ca libera dezvoltare a personalitatii umane, pe de o parte, se afla in legatura directa cu demnitatea umana, iar, pe de alta parte, elemente din continutul sau normativ se regasesc in Titlul II al Constitutiei. Astfel, libera dezvoltare a personalitatii umane care cuprinde atat o latura activa, exprimata sub forma libertatii de actiune [Decizia nr.80 din 16 februarie 2014, par.99], cat si una pasiva [Decizia nr.80 din 16 februarie 2014, par.101 si 102 in corelare cu art.26 alin.(2) din Constitutie], aceasta din urma avand rolul de a asigura respectarea sferei personale a individului si a exigentelor care stau la baza acesteia. Latura pasiva, aflandu-se in legatura directa cu demnitatea umana, asigura o protectie subsidiara a 'elementelor constitutive ale personalitatii' atunci cand drepturile fundamentale numite nu asigura o atare protectie. **Totodata, latura pasiva poate cunoaste anumite restrangeri determinate de drepturile celorlalti sau de ordinea constitutională, pe cand demnitatea umana nu poate cunoaste nicio astfel de limitare, fiind intangibila. Rezulta ca atat drepturile si libertatile fundamentale, cat si libera dezvoltare a personalitatii umane, mai ales sub aspectul laturii sale pasive, se afla intr-o stransa conexiune cu demnitatea umana, care constituie sursa lor.**

46. Este adevarat ca Titlul II al Constitutiei nu include demnitatea umana in cadrul drepturilor/ libertatilor fundamentale, ci a valorilor supreme, inasa, lipsa calificarii prin chiar textul Constitutiei a demnitatii umane ca fiind un drept fundamental si plasarea acestuia chiar in afara Capitolului II al Constitutiei – Drepturile, libertatile si indatoririle fundamentale nu exclude valorizarea sa ca limita a revizuirii Constitutiei in sensul art.152 alin.(2) din Constitutie. Curtea retine ca art.21-52 din Constitutie cuprind numai o enumerare a drepturilor si libertatilor fundamentale, fara ca aceasta sa insemne ca drepturile si libertatile fundamentale sunt limitate la acest catalog. Acestea sunt drepturile si libertatile calificate ca fiind fundamentale, deci cele numite/ nominalizate in mod expres. Prin urmare, in masura in care un text constitutional cuprinde o valoare suprema de natura constitutională, care reprezinta in sine un principiu director si/ sau un drept/ libertate 10 fundamentala, calificata ca atare de Curtea Constitutională, catalogul cuprins in Titlul II al Constitutiei se modeleaza in consecinta.

47. Drepturile si libertatile fundamentale ale cetatenilor si garantiile lor nu pot fi considerate un set difuz de elemente fara nicio legatura intre ele, ci alcatuiesc un sistem coerent si unitar de valori, intemeiat pe demnitatea umana. Pe langa faptul ca drepturile si libertatile fundamentale calificate ca atare in Constitutie

se intemeiază pe demnitatea umană [Decizia nr.1109 din 8 septembrie 2009], aceasta, fiind o valoare supremă a statului român, nu are numai o valoare proclamativă și nu este golită de conținut normativ, ci, din contra, are valoare normativă și poate fi calificată ca fiind un drept fundamental cu un conținut distinct ce pune în discuție caracterul și condiția umană a individului. În acest sens, chiar Curtea Constituțională a statuat că desconsiderarea principiilor subiective care caracterizează ființa umană este contrară demnității umane, făcând trimitere, în mod expres, la formula obiect-subiect teoretizată de Tribunalul constituțional federal german în analiza conceptului de demnitate umană [Decizia nr.498 din 17 iulie 2018, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.650 din 26 iulie 2018, par.52]. Prin decizia menționată, Curtea a subliniat faptul că un anumit cadru normativ nu trebuie să desconsidere persoana și să o plaseze într-un plan secund în raport cu dorința statului de a ține un dosar electronic de sănătate și/sau de a centraliza diverse date medicale.

48. Din cele de mai sus, rezultă că orice încălcare a drepturilor și libertăților fundamentale numite reprezintă o încălcare a demnității umane, dat fiind că este temeiul acestora, ceea ce se constituie într-o încălcare mijlocită a demnității umane, și că, întrucât demnitatea umană poate fi considerată drept fundamental cu valoare normativă distinctă, trebuie acceptată posibilitatea încălcării nemijlocite a acesteia, distinct de drepturile și libertățile fundamentale prevăzute în Constituție.

49. De altfel, și Curtea Europeană a Drepturilor Omului a statuat că însăși esența Convenției pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale este respectul pentru demnitatea umană și libertatea umană [Hotărârea din 29 aprilie 2002, pronunțată în cauza Pretty împotriva Regatului Unit, par.65]. Orice atingere adusă demnității umane afectează esența Convenției [Hotărârea din 2 iulie 2019, pronunțată în cauza R.S. împotriva Ungariei, par.34].

50. Obiter dictum, Curtea observă că și Curtea de Justiție a Uniunii Europene a statuat că ordinea juridică a Uniunii Europene, în mod netagăduit, se străduiește să asigure respectarea demnității umane ca principiu general de drept [Hotărârea din 14 octombrie 2004, pronunțată în cauza C-36/02 Omega Spielhallen- und Automatenaufstellungs-GmbH, par.34]. A tolera o astfel de discriminare ar echivala, în ceea ce privește o astfel de persoană, cu nerespectarea demnității și libertății la care aceasta este îndreptățită și pe care Curtea are datoria de a o proteja [Hotărârea din 30 aprilie 1996, pronunțată în cauza C-13/94 P împotriva S. și Cornwall County Council, par.22].

51. Curtea Constituțională federală germană, la rândul ei, a stabilit că demnitatea umană, prevăzută în art. 1 alin.(1) din Titlul I - Drepturi fundamentale din Legea fundamentală este un drept fundamental [a se vedea, cu titlu de exemplu, Hotărârile BVerfGE 1, 332 (347); 12, 113 (123); 15, 283 (286); 28, 151 (163); 28, 243 (263); 61, 126 (137); sau 109, 133 (151)]. De asemenea, Consiliul Constituțional francez, prin Decizia nr.94-343/344 din 27 iulie 1994, a stabilit că demnitatea umană este un principiu cu valoare constituțională [a se vedea și Deciziile nr.2010-25QPC din 16 septembrie 2010 și nr.2015-485QPC din 25 septembrie 2015].

52. Având în vedere, pe de o parte, art.1 alin.(3) din Constituție, care califică demnitatea umană drept valoare supremă a statului român, și, pe de altă parte, jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului coroborată cu art.20 alin.(1) din Constituție, plasat chiar în titlul II al Constituției – Drepturile, libertățile și îndatoririle fundamentale, rezultă că demnitatea umană este însăși sursa, temeiul și esența drepturilor și libertăților fundamentale, astfel că art.152 alin.(2) din Constituție prin raportare la demnitatea umană se poate analiza din două perspective complementare: principiu director în privința drepturilor și libertăților fundamentale și drept fundamental distinct, iar înțelesul sau bivalent se valorizează ca o limită a revizurii Constituției în sensul art.152 alin.(2) din Constituție. Chiar dacă jurisprudența Curții de Justiție a Uniunii Europene anterioară nu se valorizează în cadrul art.20, ci al art.148 din Constituție [a se vedea Decizia nr.64 din 24 februarie 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.286 din 28 aprilie 2015, par.30], dar având în vedere și art.52 alin.(3) din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene, potrivit căruia, în măsura în care prezenta carte conține drepturi ce corespund unor drepturi garantate prin Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, înțelesul și întinderea lor sunt aceleași ca și cele prevăzute de convenția menționată, fără a împiedica dreptul Uniunii să confere o protecție mai largă [a se vedea mutatis mutandis și Decizia nr.216 din 9 aprilie 2019, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.548 din 3 iulie 2019, par.24], nu se poate decât întări ideea că demnitatea umană este esența drepturilor și libertăților fundamentale și că reprezintă în sine o limită a revizurii Constituției.

53. *In acceptiunea demnitatii umane, omul trebuie sa fie scop si subiect al actiunii statului, si nu mijloc sau obiect al acesteia, astfel ca statul nu poate aplica omului un tratament care sa nege calitatea si statutul sau juridic de subiect de drept, intrucat se ajunge la nesocotirea obligatiei de respectare a esentei umane a individului. Este contrara demnitatii umane o conduita etatica ce pune sub semnul intrebarii existenta subiectiva a individului sau daca abtinerea intr-un caz concret are ca rezultat desconsiderarea arbitrara a demnitatii umane. De aceea, sunt incompatibile cu demnitatea umana orice actiuni/ inactiuni care vizeaza sau au ca rezultat desconsiderarea existentei umane a individului, umilirea, stigmatizarea, persecutarea, ostracizarea, punerea in afara legii sau aplicarea unui tratament dispretuitor.*

54. *Raportat la cauza de fata, Curtea retine ca interdictia generala de a acorda amnistia sau gratierea in privinta 'faptelor' de coruptie are drept efect negarea vocatiei persoanelor care au savarsit fapte de coruptie sa beneficieze de actul amnistiei sau gratierii. Un asemenea tratament juridic, indiferent de nivelul sau normativ, desconsidera existenta umana a individului, plasand, din punct de vedere uman, persoanele care au savarsite 'fapte' de coruptie intr-o situatie de inferioritate, ceea ce se constituie intr-o limitare a demnitatii lor umane. Propunerea legislativa de revizuire a Constitutiei Romaniei limiteaza in mod excesiv puterea statului si a posibilitatii sale de apreciere, ceea ce afecteaza, in mod nepermis, exercitarea puterii publice in favoarea/ beneficiul cetatenilor. Astfel, ca efect al limitarii puterii publice, o categorie de cetateni este privata de o vocatie pe considerente cu caracter circumstantial, contrar demnitatii umane. Curtea constata, astfel, ca masura preconizata reprezinta o desconsiderare a principiilor subiective care caracterizeaza fiinta umana, ceea ce se constituie, prin prisma art.152 alin.(2) din Constitutie, intr-o atingere adusa demnitatii umane.*

55. *Prin urmare, Curtea constata ca propunerea legislativa nu respecta justul echilibru intre doua interese generale, si anume cel de a se executa/ a se considera executata o hotarare judecatoreasca de condamnare numai pe considerente care tin de conduita condamnatului, expresie a efectivitatii justitiei penale, si cel al respectarii demnitatii umane, afectandu-se, astfel, echilibrul sensibil existent intre interesele statului si cele ale societatii".*

[* Cititi aici integral Decizia CCR](#)